

มาตรการป้องกันปัญหาความรุนแรงของนักเรียนอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

Preventive Measures Against Violence Problems among Vocational Students in Bangkok and Metropolitan Regions

อิสเรศวร์ ลักขมีทิเชษฐ¹ อุนิษา เลิศโตมรสกุล² และ ปิยะพร ตันณีกุล³
Issares Luxmeepichet, Unisa Lerdtomornsakul and Piyaporn Tunneekul

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหามาตรการป้องกันปัญหาความรุนแรงในนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยศึกษาจากสภาพปัญหาการใช้ความรุนแรงในอดีตถึงปัจจุบันเพื่อทราบถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาการใช้ความรุนแรง โดยศึกษาจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เจ้าหน้าที่ภาคประชาสังคม และกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาที่มีประสบการณ์ตรง เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่าปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในนักเรียนอาชีวศึกษานั้นเกิดขึ้นมาจากหลายองค์ประกอบด้วยกัน เริ่มต้นจากครอบครัวในการเลี้ยงดูอบรมบ่มนิสัยและให้เวลาใส่ใจกับบุตรหลานซึ่งจะเป็นสิ่งที่หล่อหลอมพฤติกรรม อุปนิสัย ให้นักเรียนอาชีวศึกษามีสภาพจิตใจที่สมบูรณ์ซึ่งถ้าหากนักเรียนอาชีวศึกษาไม่ได้รับการเอาใจใส่เลี้ยงดูมาอย่างดีแล้วจะได้ซึมซับความรุนแรงของคนในครอบครัว จะส่งผลให้กลายเป็นนักเรียนอาชีวศึกษาที่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาสภาพวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศจีนที่เป็นสังคมที่รักลูกไม่เท่ากันก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่นักเรียนอาชีวศึกษาเป็นปมชีวิตซึ่งนำมาสู่การใช้ความรุนแรงและด้วยสภาพสังคมที่เทคโนโลยีเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วก็ส่งผลถึงอารมณ์ พฤติกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาในยุคปัจจุบันที่มีอารมณ์ร้อน หงุดหงิดง่าย สมาธิสั้น และที่สำคัญที่สุดนั้นก็คือกลุ่มรุ่นพี่ที่เป็นผู้มีอิทธิพลต่อนักเรียนอาชีวศึกษา

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ

Doctor's Degree Student in Philosophy Program, Department of Criminology and Criminal Justice, Chulalongkorn University, Bangkok.

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Assistant Professor, Department of Sociology and Anthropology, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Bangkok.

³รองศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำภาควิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
จังหวัดนครปฐม

Associate Professor, Department of Law, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon Pathom Province.

Corresponding author e-mail: issares_63@hotmail.com

Article history: Received 23 April 2019, Revised 4 June 2019, Accepted 7 June 2019

ในการปลูกฝังค่านิยมที่ผิดเดิมนั้น จนทำให้นักเรียนอาชีวะที่มีปัญหารวมตัวกันจนเกิดการใช้ความรุนแรงในที่สุดโดยมาตรการการป้องกันปัญหาให้มีประสิทธิภาพสูงสุดนั้นคือ มาตรการ 1 ตำรวจ 1 โรงเรียน มาตรการสุ่มตรวจค้นจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ มาตรการเข้าวัดปฏิบัติธรรม มาตรการห้ามเข้าใกล้เส้นทางเสี่ยง มาตรการสลายกลุ่มรุ่นพี่

นอกจากนี้ ยังพบว่า แท้จริงแล้วนักเรียนอาชีวะทุกคนต้องการมีชีวิตที่ดี มีชีวิตที่สมบูรณ์แบบแต่เมื่อตนเองเกิดมาในครอบครัวที่มีการดำรงชีวิตที่ยากลำบากเอื้อต่อการกระทำผิด การใช้ความรุนแรงของนักเรียนอาชีวะเหล่านี้จะเลือกวิธีแก้ปัญหาโดยการใช้ความรุนแรงเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในสังคมของตนเอง หากแต่ถ้าสังคมรอบข้างนักเรียนเหล่านี้ตระหนักถึงปัญหาที่สามารถร่วมกันแก้ไขให้นักเรียนอาชีวะเหล่านี้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาเป็นนักเรียนอาชีวะที่มีคุณภาพเหมือนเดิม

คำสำคัญ: มาตรการป้องกัน ปัญหาความรุนแรง นักเรียนอาชีวศึกษา

Abstract

The purpose of this research was to find preventive measures to prevent violence in vocational students in Bangkok and metropolitan regions its vicinity by studying the problems of violence in the past to the present. Government officials, civil society officials, and vocational students were studied who have direct experience. The data was collected by using related documents and in-depth interviews. The result of this research revealed that the violence that occurs in vocational students occurs from many elements. It started with the family. Parenting, training, habits and giving time and attention to the children will be the thing that engages the behavior and habits for vocational students to have a complete mental state. If the vocational student is not well-cared and well-fostered and absorbs the violence of the family, the vocational students will become people who use violence to solve problems. The nature of Thai culture that is influenced by China, which is a society in which parents love children is not equal, is one of the important elements that make vocational students collect as a life node that leads to violence. Besides, social conditions in which technology changes rapidly will affect the mood and behavior of vocational students in the present that they are hot tempered, easily irritated and hyperactive. The most important thing is the senior group. They are influential to vocational students in cultivating the wrong values. As a result, vocational students who have problems will come together and eventually use violence. The most effective preventive measures to prevent problems are as follows: a measure of 1 police, 1 school; a measure of randomly patrol by police; a measure of entering the temples to practice the dharma; a measure of do not approach the risk path; and a measure of decomposition of seniors.

In addition, it was found that in fact, every vocational student wants to have a good life and perfect life. But they were born in a family that has a difficult life and is

conducive to misconduct, so these vocational students therefore choose a solution to the problem by using violence so that they are accepted in their own society. If the people in the surrounding communities of these students are aware of the problem, we will be able to work together to solve these vocational students to change their behavior to become a quality vocational student.

Keywords: Preventive measures, Violence problems, Vocational students

บทนำ

สภาพสังคมในปัจจุบันมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว สังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทกับคนในทุกวัย อันเนื่องมาจากเทคโนโลยีที่เข้ามาทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป วัยรุ่นที่อยู่ในสภาพครอบครัวหรือสังคมที่เปราะบาง กลายเป็นผู้มีปัญหาในจิตใจ เพราะวัยรุ่นในยุคนี้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมเมือง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เข้ามาทำให้วัยรุ่นซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเจริญเติบโตมีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ทำให้วัยรุ่นประสบปัญหามากมาย ดังนั้นหากสังคมต้องการให้วัยรุ่นในยุคนี้เจริญเติบโตขึ้นมาเป็นประชาชนที่ดีและมีคุณภาพนั้น รัฐควรมีนโยบายลงมาถึงภาครัฐ กระทรวงต่างๆ ให้จัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตพร้อมปลูกฝังอบรมเด็กและเยาวชนลงไปให้ครอบคลุมถึงทุกชนชั้น เพื่อให้เด็กทุกชนชั้นมีการพัฒนาและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นไม่เติบโตมาสร้างปัญหาให้กับสังคม (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2543)

จากข่าวที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์นั้นจะพบการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ความรุนแรงของนักเรียนอาชีวะที่สามารถใช้ความรุนแรงต่อกัน แม้จะไม่มีปัญหาโกรธแค้นกันเป็นการส่วนตัวและสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องแต่ต้องตกเป็นเหยื่อจากการใช้ความรุนแรงนี้จะเห็นได้ว่าบางครั้งนักเรียนอาชีวศึกษาไม่ได้รู้จักกันมาก่อนเลยแต่ด้วยนักเรียนอาชีวศึกษาเป็นกลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงที่รุ่นพี่ในโรงเรียนอาชีวศึกษาหนึ่งมีค่านิยมขนบธรรมเนียมในโรงเรียนที่แตกต่างจากโรงเรียนรัฐบาลโรงเรียนเอกชนอื่นๆ มีการปลูกฝังระบบที่มีความเคารพเชื่อฟังกันและกันโดยรุ่นพี่จะปลูกฝังอุดมการณ์ที่ทำให้รักพวกพ้องและเชื่อมั่นในความถูกต้องของโรงเรียนตนทำให้เมื่อเจอคู่อริที่เป็นโรงเรียนที่มีการปลูกฝังมาแต่เดิม ทำให้เป็นสาเหตุการทะเลาะกันตีกันและเกิดการใช้ความรุนแรงในที่สุด (สรยุทธ จิโรภาส, 2558) เครื่องแบบโรงเรียนเข้มงวดโรงเรียน หรือแม้กระทั่งความต่างในคณะกรรมการเรียน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือแตกต่างกันก็สามารถเป็นชนวนให้เกิดการทะเลาะวิวาทใช้ความรุนแรงขึ้นได้

รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยพยายามหาวิธีการหรือมาตรการที่จะสามารถแก้ไขปัญหานักเรียนอาชีวะใช้ความรุนแรงต่อกัน แต่ก็ยังไม่สามารถหาวิธีการหรือมาตรการที่เหมาะสมได้ ดังนั้นนักวิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาการใช้ความรุนแรงของนักเรียนอาชีวศึกษาเพื่อนำไปสู่การได้มาตรการป้องกันปัญหาความรุนแรงในนักเรียนอาชีวศึกษาที่เหมาะสมและสามารถใช้ได้จริงกับทุกโรงเรียนไม่เพียงแต่โรงเรียนอาชีวศึกษาแต่เป็นมาตรการที่สามารถนำไปใช้ได้ทุกโรงเรียน (ชลัท ประเทืองรัตนา, 2556) สภาพปัญหาการใช้ความรุนแรงที่เกิดในนักเรียนอาชีวศึกษานั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานหลายสิบปี ซึ่งทั้งสถาบันและกลุ่มผู้ร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาตรการต่างๆ มาแก้ไขและหยุดปัญหาของเด็กกลุ่มนี้ แต่สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้สถาบัน กลุ่มผู้ร่วมแก้ไขปัญหามิว่าจะเป็นตำรวจ ผู้ปกครอง

ครู ก็ไม่สามารถหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคัดเจนที่จะช่วยลดปัญหานี้ได้อย่างเด็ดขาดให้ปัญหาเหล่านี้หมดสิ้นไป ดังนั้นเพื่อการป้องกันการเพิ่มความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตก็ควรที่จะต้องหามาตรการที่สามารถใช้ได้จริง มีรายละเอียดที่เป็นรูปธรรมสามารถใช้งานได้ทันที (ระพีพัฒน์ ศรีมาลา. 2547) และครอบคลุมในทุกๆ ด้านเพื่อลดการเกิดความรุนแรงในนักเรียนอาชีวศึกษา โดยจะต้องวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเพิ่มความรุนแรงรวมถึงหามาตรการในการป้องกันแก้ไขปัญหายังมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาสภาพปัญหาการใช้ความรุนแรงของนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และ ปริมณฑล
2. ศึกษาสาเหตุที่ทำให้เกิดการเพิ่มความรุนแรงของนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล
3. ศึกษามาตรการป้องกันปัญหาความรุนแรงในนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาการใช้ความรุนแรงของนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล
2. เพื่อทราบสาเหตุที่ทำให้เกิดการเพิ่มความรุนแรงของนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล
3. เพื่อให้ได้มาตรการป้องกันปัญหาความรุนแรงในนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาจากบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่กรมอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ (รองผู้กำกับการปราบปราม ในสถานีตำรวจท้องที่นั้นๆ) ผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง อัยการศาลเด็กและเยาวชน บุคลากรภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่มูลนิธิเด็ก เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) เจ้าหน้าที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน) และกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาประจำจังหวัดที่มีประสบการณ์การใช้ความรุนแรงโดยนักเรียนอาชีวศึกษาที่ก่อเหตุความรุนแรงกลุ่มนี้ยังคงศึกษาอยู่ในโรงเรียนอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การออกแบบวิจัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อหามาตรการป้องกันปัญหาความรุนแรงในนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล โดยศึกษาจากสภาพปัญหาการใช้ความรุนแรงในอดีตถึงปัจจุบันเพื่อทราบถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาการใช้ความรุนแรงในนักเรียนอาชีวศึกษา โดยศึกษาจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เจ้าหน้าที่ประชาสังคม และกลุ่มนักเรียน

อาชีวศึกษาที่มีประสบการณ์ตรง โดยการศึกษาครั้งนี้ศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากประชากร เป้าหมายทั้งจากภาครัฐและภาคประชาสังคม โดยกลุ่มตัวอย่างและวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมีดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างและวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. บุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่กรมอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ (รองผู้กำกับการปราบปราม ในสถานีตำรวจท้องที่นั้น ๆ) ผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง อัยการศาลเด็กและเยาวชน จำนวนรวม 15 คน

2. บุคลากรภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่มูลนิธิเด็ก เจ้าหน้าที่หน่วย NGO เจ้าหน้าที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน) จำนวนรวม 15 คน

กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจงโดยกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวจะต้องปฏิบัติหน้าที่หรือเคยปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการลดการใช้ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน มาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและวิจัยโดยใช้คำถามที่ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยประกอบกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน มาตรการที่ใช้ในการควบคุมการใช้ความรุนแรง งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานในการใช้สัมภาษณ์ในทุกรูปแบบ เมื่อผู้วิจัยได้แบบสัมภาษณ์แล้วผู้วิจัยได้ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีความสมบูรณ์ที่สุดและถูกต้องก่อนนำไปสัมภาษณ์กับประชากรเป้าหมาย

นอกจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว ผู้วิจัยยังใช้วิธีการสังเกตการณ์หรือเข้าร่วมสังเกตการณ์ในสถานที่จริงตามพื้นที่ต่างๆ ทั้งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพสูงสุด

ผลการวิจัย

สภาพปัญหาการใช้ความรุนแรงของนักเรียนอาชีวะเกิดจากสภาพของครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ พ่อแม่ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอน สร้างความอบอุ่นและจิตสำนึกที่ดีงามให้กับนักเรียนอาชีวะกลุ่มที่ใช้ความรุนแรง จากการวิจัยพบว่าสถิติมีต้นเป็นสถิติลับของทางราชการที่ไม่สามารถเปิดเผยได้ (Dark Figure) ทำให้เห็นว่ามีการใช้ความรุนแรงเป็นแบบใต้บัง ทั้งจากสื่อโซเชียลมีเดียประกอบกับเทคโนโลยีที่ไปไว้มากทำให้สมาธิของเด็กสั้นลง ความอดทนน้อยลง หงุดหงิดง่ายขึ้น อารมณ์รุนแรง ทำให้กลุ่มนักเรียนอาชีวะที่เป็นกลุ่มเสี่ยงมีการลอกเลียนแบบรูปแบบการกระทำความผิดและเป็นสิ่งเร้าให้อยากใช้ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบันนี้ข่าวและสื่อต่างๆ ออกแต่ในแง่ลบทำให้เห็นเป็นเรื่องธรรมดาที่จะใช้ความรุนแรงคือนักเรียนจะถูกข่มขู่ได้มากกว่าคนอื่นเพราะยังไม่บรรลุนิติภาวะ ทำให้นักเรียนกลุ่มนี้ก่อเหตุเพราะคิดว่าเป็นเรื่องธรรมดา เทคโนโลยีเจริญก้าวหน้ามากเท่าไรก็จะมีสถิติการใช้ความรุนแรงสูงมากขึ้นเท่านั้น นอกจากนั้นกฎหมายในประเทศไทยก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้นักเรียนอาชีวะใช้ความรุนแรง เพราะกฎหมายนั้นเอื้อประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีมากเกินไปทำให้นักเรียนกลุ่มที่มีความเสี่ยงที่จะใช้ความรุนแรงไม่มีความเกรงกลัวต่อกฎหมายเพราะเชื่อว่าหากตนเองถูกจับกุมจะได้รับโทษเพียงถูกส่งสถานพินิจไม่ต้องรับโทษทางอาญาในการถูกจำคุก

ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองที่ทำให้เป็นสิ่งเร้ากระตุ้นให้เกิดการใช้ความรุนแรง ซึ่งสาเหตุที่เกิดการใช้ความรุนแรงมีอยู่ 5 องค์ประกอบด้วยกันคือ

1. ครอบครัวยุคใหม่ นักเรียนอาชีวศึกษาคนใดที่มีพื้นฐานครอบครัวที่สมบูรณ์และมั่นคง ผู้ปกครองดูแลเอาใจใส่ดีก็จะมีสภาพจิตใจที่เป็นปกติไม่เลือกการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา แต่หากนักเรียนอาชีวศึกษาคนใดที่เกิดมาในครอบครัวที่ปล่อยปละละเลย ไม่อบรมป้อนนิสัย ก็จะทำให้เกิดปมด้อยมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนตามมาได้

2. เทคโนโลยี ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ครอบครัวยุคใหม่ต้องเอาใจใส่ดูแลบุตรหลานให้ดีเป็นพิเศษ ให้ความสำคัญอันเป็นสาเหตุหลักที่จะสร้างให้คนๆ หนึ่งเติบโตมาอย่างมีคุณภาพไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาทั้งมีสภาพจิตใจและร่างกายที่เป็นปกติไม่ให้เป็นภาระของสังคมตามมา เพราะเทคโนโลยีจะทำให้นักเรียนในยุคปัจจุบันมีความก้าวร้าว สมารถ ซึ่งถ้าหากครอบครัวยุคใหม่เอาใจใส่เป็นอย่างดีก็จะเป็นการไม่ทำให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงไปใช้ความรุนแรง

3. กลุ่มรุ่นพี่และเพื่อน เมื่อเด็กและเยาวชนได้เข้าไปศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาแล้วนั้น เมื่อเป็นนักเรียนอาชีวศึกษาทุกคนจะต้องเผชิญกับธรรมเนียมและประเพณีของสถาบันนั้นคือการรับน้องจากรุ่นพี่ ซึ่งรุ่นพี่จะปลุกฝังค่านิยมให้นักเรียนอาชีวศึกษาใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ที่เรียกว่าระบบรุ่นพี่รุ่นน้อง (seniority) อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ถ่ายทอดความรุนแรงและความคิดแบบเดิมๆ ซึ่งสาเหตุนี้เองทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาใหม่ที่เพิ่งเข้ามาศึกษาได้รับอิทธิพลนี้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาซึ่งนำมาด้วยการใช้ความรุนแรง

4. นโยบายรัฐ เมื่อนักเรียนอาชีวศึกษาที่มีปัญหาการใช้ความรุนแรงนโยบายรัฐที่ส่งต่อมายังโรงเรียนมักจะให้นักเรียนที่มีปัญหากลุ่มนี้ถูกพักการเรียน ซึ่งจะทำให้มีปัญหามากขึ้นคือช่วงที่ว่างถูกพักการเรียนนักเรียนกลุ่มนี้จะไปสร้างปัญหาความรุนแรงและสร้างความวุ่นวายให้กับสังคม แต่ในทางกลับกันเมื่อนักเรียนอาชีวศึกษาที่มีพื้นฐานดีตั้งใจเรียนและเห็นคุณค่าของการเรียนก็จะไม่ก่อปัญหาการใช้ความรุนแรงให้เกิดความวุ่นวายกับสังคม

5. กฎหมาย ทั้งบังคับใช้กับเยาวชนนั้นเบาจนเกินไปกล่าวคือนักเรียนอาชีวศึกษาสร้างปัญหาขึ้นมาโดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายเพราะกฎหมายไม่สามารถทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาได้รับโทษจำคุกได้เนื่องจากอายุไม่ถึงที่จะต้องได้รับโทษดังกล่าว

จากการวิจัยพบว่า มาตรการป้องกันปัญหาความรุนแรงในนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีมาตรการจากทางโรงเรียน มาตรการจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่รับผิดชอบ หรือแม้กระทั่งมาตรการที่รัฐออกมาเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ทั้งนี้การนำมาตรการเหล่านี้มาใช้จะต้องพิจารณาจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งนั้นว่ามีสภาพปัญหาและสาเหตุใด จึงจะเลือกมาตรการที่เหมาะสมมาใช้ซึ่งมาตรการที่ใช้ได้จริงในการยับยั้งป้องกันและปราบปรามการใช้ความรุนแรงของนักเรียนอาชีวศึกษาดังนี้

1. มาตรการ 1 ตำรวจ 1 โรงเรียน

เป็นโครงการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าไปพูดคุยกับนักเรียนอาชีวศึกษา ก่อนหรือหลังเคารพธงชาติ เพื่อเล่าประสบการณ์ หรือแนะนำมาตรการในการป้องกันเหตุต่างๆ รวมทั้งรับฟังปัญหาและสถานการณ์ที่สถาบันการศึกษาต้องการความช่วยเหลือ นอกจากนี้ยังมีเรื่องของการให้ความรู้ในการป้องกันตนเองจากปัญหานักเรียนอาชีวศึกษาด้วยกัน ให้ความรู้ทางด้านกฎหมายแก่นักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้ นักเรียนอาชีวศึกษากลุ่มเสี่ยงได้รับทราบถึงบทลงโทษหากลงมือก่อเหตุใช้ความรุนแรง มาตรการนี้รวมถึง

โครงการโรงเรียนสีขาว ที่เน้นเรื่องยาเสพติด มีการตรวจปัสสาวะ และแนะนำเรื่องยาเสพติด มีการดื่มน้ำ
พัฒนาสต์ยว่าจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก เป็นต้น

2. มาตรการ สุ่มตรวจค้นจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ

มาตรการสุ่มตรวจค้นนี้เป็นมาตรการป้องปรามของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ใช้ปราบปราม หลัก
การคือเจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อได้รับการประสานงานจากอาจารย์ประจำโรงเรียนที่ทราบว่ามีสถานที่
ที่เป็นจุดหลักที่นักเรียนอาชีวะจะรวมตัวกันนอกโรงเรียนอันเป็นสถานที่ที่มีโอกาสในการใช้ความ
รุนแรงกับโรงเรียนอื่นหรือคู่อริ อาจารย์ฝ่ายปกครองจะรออยู่ ณ สถานที่นั้น (เกียรติภูมิ วงศ์รจิต และ
คณะ. 2552) โดยจะแจ้งจำนวนนักเรียนอาชีวะและรถที่โดยสารผ่านทางวิทยุว่านักเรียนอาชีวะกลุ่มนั้น
มุ่งหน้าไปทางไหน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่ประจำจุดทราบ โดยการปฏิบัติการดังกล่าวจะทำอย่างน้อย
สัปดาห์ละ 2 ครั้ง จะมีการจู่โจมโดยสารวัตรและรองสารวัตรฝ่ายป้องกันปราบปรามจากสถานีตำรวจ
ในท้องที่นั้น ตามดุลยพินิจว่าต้องการจะจู่โจมอย่างไร หรือดำเนินการด้านการปราบปราม เช่น เข้าตรวจ
ค้นที่ไหน ที่ถนนใด เป็นต้น

3. มาตรการเข้าวัดปฏิบัติธรรม

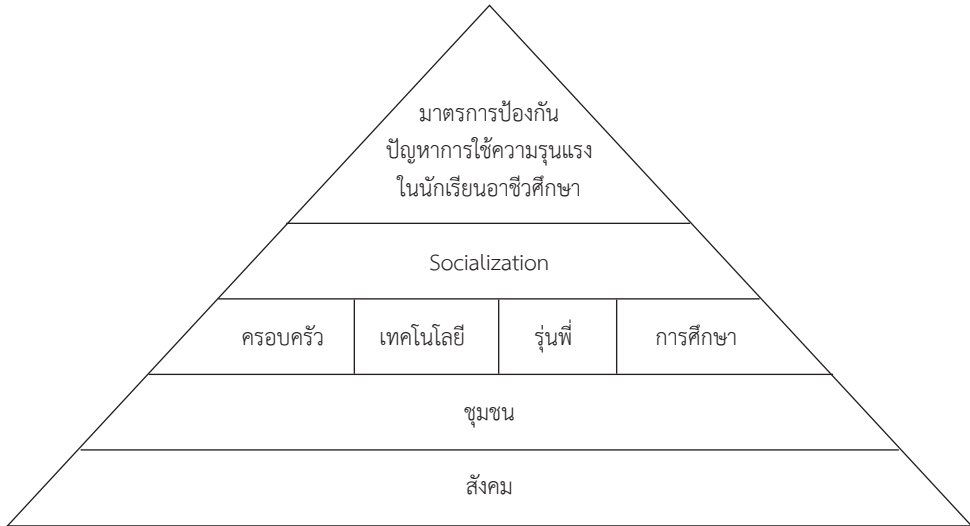
มาตรการเข้าวัดปฏิบัติธรรม นักเรียนอาชีวะที่ใช้ความรุนแรงกับผู้อื่นหรือกลุ่มเพื่อนจนต้อง
ได้รับโทษนั้น มักมีสภาพจิตใจที่มีปัญหา อาจจะมาจากพื้นฐานการเลี้ยงดูจากครอบครัว หรือสภาพ
แวดล้อมที่ไม่ดีส่งผลถึงด้านความคิด ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า นักเรียนอาชีวะบางคนพอฟื้นฟูได้
มาตรการนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การสอนศาสนา คนไทยนับถือศาสนาพุทธแต่ทว่าไม่เคยศึกษาถึงแก่นของ
พุทธศาสนา มาตรการจึงให้นักเรียนอาชีวะได้เข้าฝึกการทำสมาธิควบคู่ไปกับเรียนหลักธรรม (นิเวศน์
วงศ์สุวรรณ. 2553) เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางจิตใจ ทำให้จิตใจเยือกเย็นลงซึ่งพ่อแม่ต้องหมั่นเพิ่มเติม
คุณธรรมจริยธรรมแก่ลูกตั้งแต่เยาว์วัย เมื่อมีสภาพจิตใจที่มั่นคง มีพระพุทธรูปในการยึดเหนี่ยว
จิตใจแล้วนั้นก็จะมีจิตสำนึกที่จะทำความดีมากยิ่งขึ้นไม่ไปสร้างปัญหาใช้ความรุนแรงจนเกิดความ
วุ่นวายในสังคม

4. มาตรการ ห้ามเข้าใกล้เส้นทางเสี่ยง

มาตรการนี้เป็นมาตรการที่ใช้ได้ผลในพื้นที่โซนกลางเมืองของกรุงเทพมหานคร เจ้าหน้าที่
ตำรวจประจำพื้นที่ผสานกำลังกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและอาจารย์ประจำโรงเรียนในการกำหนด
พื้นที่หวงห้ามที่ไม่ให้นักเรียนของตนไป ถนนใดเป็นถนนต้องห้าม จุดใดเป็นจุดต้องห้ามเพื่อลดปัญหา
การปะทะกันของนักเรียนอาชีวะและนักเรียนโรงเรียนอื่นๆ

5. มาตรการสลายกลุ่มรุ่นพี่

มาตรการนี้เป็นแนวคิดจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่ออกความเห็นไป
ในทิศทางเดียวกันกล่าวคือหากสามารถสลายกลุ่มรุ่นพี่ที่เข้ามาก่อวุ่น ชักนำรุ่นน้องไปในทางที่ผิดได้
ก็จะช่วยให้ปัญหาการใช้ความรุนแรงลดน้อยลงไป เนื่องจากระบบรุ่นพี่รุ่นน้องเป็นตัวสำคัญที่ถ่ายทอด
ความคิดแบบเดิมๆ การรักและเทิดทูลสถาบัน ปลุกฝังใครคืออริ ฝังความแค้นตั้งแต่โบราณ โดยเจ้า
หน้าที่ตำรวจจะเฝ้าดูกลุ่มรุ่นพี่กลุ่มเสี่ยงหากพบเจอจะดำเนินการป้องปรามตามแหล่งมั่วสุม เพื่อยับยั้ง
การรวมกลุ่มและเข้าไปป้องปรามไม่ให้มีการมั่วสุมอีก นักเรียนอาชีวะจะต้องหลบจำและเกรงกลัว
ต่อกฎหมาย ซึ่งระหว่างการทำลายแหล่งมั่วสุมควรมีการตรวจยาเสพติดร่วมไปด้วยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ
สูงสุดในการใช้มาตรการนี้

ภาพที่ 1 มาตรการป้องกันปัญหาความรุนแรงในนักเรียนอาชีวศึกษา
ที่มา: ได้รับแนวคิดจาก งามพิศ สัตย์สงวน (2558)

อภิปรายผล

มาตรการป้องกันปัญหาความรุนแรงในนักเรียนอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุดจะต้องเริ่มต้นจาก 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ครอบครัว จะต้องมีความพร้อมในการมีครอบครัว ไม่ปล่อยปละละเลยบุตร มีเวลาในการเลี้ยงดูเอาใจใส่ อบรมสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรมให้ตระหนักตั้งแต่วัยเด็กเพื่อเติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันหน้า การเลี้ยงดูในยุคนี้ควรจะพึ่งเทคโนโลยีให้น้อยและให้ความสำคัญกับธรรมชาติ พุทธศาสนา เพื่อให้เด็กที่เติบโตขึ้นมา มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและอารมณ์ที่ดี ไม่เป็นโรคสมาธิสั้น สุขภาพจิตดี เมื่อมีสภาพจิตใจที่มั่นคงมีพระพุทธศาสนาในการยึดเหนี่ยวจิตใจแล้วนั้นก็จะมีจิตสำนึกที่จะทำความดีมากยิ่งขึ้นไม่ไปสร้างปัญหาใช้ความรุนแรงจนเกิดความวุ่นวายในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bandura มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ เนื่องจากมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวอยู่เสมอ หากผู้ปกครองสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้กับเด็ก สั่งสอนด้วยหลักธรรม เด็กก็จะเรียนรู้ประเมินได้ว่าตนเลียนแบบได้ดีหรือไม่ดีอย่างไร และจะต้องควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ด้วยซึ่งถือได้ว่าเป็นกระบวนการทางการรู้คิดหรือพุทธิปัญญา และการเลียนแบบที่ผ่านการสังเกตพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกันของบุคคลอื่น การเลียนแบบจะเกิดขึ้นนั้นขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและรูปแบบของพฤติกรรมที่ถูกสังเกต เมื่อเด็กได้เห็นสิ่งที่ดีงามที่ผู้ปกครองปลูกฝังมากก็จะทำให้เด็กมีสภาพจิตใจที่มั่นคง ซึ่งเด็กก็จะเลียนแบบพฤติกรรมดีของผู้ปกครอง ตามสถานภาพแวดล้อมสังคมที่เรียนรู้มาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

2. ระบบการศึกษาภายในโรงเรียนจะต้องมีมาตรการคุมเข้มกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมใช้ความรุนแรงโดยยกเลิกการให้ถูกพักการเรียนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดที่ถูกพักการเรียนใช้เวลาว่างไปโดยเปล่าประโยชน์ ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการก่อเหตุรุนแรง ดังนั้นโรงเรียนจึงควรจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนที่

ใช้ความรุนแรงแทนการถูกพักการเรียน กล่าวคือเป็นกิจกรรมเข้าวัดปฏิบัติ กิจกรรมเพื่อสังคม จิตอาสา ทำความดี เพื่อให้นักเรียนอาชีวะกลุ่มนี้เห็นคุณค่าในตนเองไม่สร้างปัญหาให้กับสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลัท ประเทืองรัตน (2556) เรื่องแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีปทุมวันกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตอุเทนถวาย โดยงานวิจัยนี้วิเคราะห์ความขัดแย้งและความรุนแรงระหว่างนักศึกษา 2 สถาบัน ศึกษากระบวนการและแนวทางการจัดการขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดขึ้นที่ผ่านมาและเสนอแนะแนวทางการอยู่ร่วมกันต่อไปในอนาคตอย่างสันติ ซึ่งผลการวิจัยได้เสนอแนะว่าหากต้องการให้ทั้งสองสถาบันอยู่ร่วมกันในอนาคตอย่างสันตินั้นควรมีการจัดตั้งกลไกร่วมกันและมีการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3. ชุมชน สิ่งแวดล้อมรอบข้างของนักเรียนอาชีวศึกษาเป็นสิ่งสำคัญมาก มีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมพฤติกรรม อารมณ์ อุนิสัย จึงควรใช้มาตรการ 1 ตำรวจ 1 โรงเรียน มาตรการคุ้มครองจันและมาตรการสลายกลุ่มรุ่นพี่ มาตรการเหล่านี้จะตีกรอบให้ชุมชนสังคมน่าอยู่ขึ้น ลดปัญหาการใช้ความรุนแรงของนักเรียนอาชีวะซึ่งจะทำให้สังคมน่าอยู่มีคุณภาพชีวิตที่ดีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรยุทธ จิโรภาส (2558) เรื่องที่ปัจจัยที่มีผลต่อการทะเลาะวิวาทของนักศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ โดยผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าแผนการป้องกันเหตุนักเรียนอาชีวะทะเลาะวิวาทกันนั้น ควรมีการจัดตั้งตำรวจจับอาวุธมีชุดติดตามกลุ่มที่มีความประพฤติ เสี่ยงหรือกลุ่มที่เคยก่อเหตุครอบคลุมพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งตรงกับมาตรการที่ผู้วิจัยที่กล่าวไว้เบื้องต้น

4. สังคม ได้แก่ รัฐบาลและหน่วยงานเอกชน จะต้องมีการที่สามารถเข้าถึงเด็กและเยาวชนในทุกช่วงอายุ ให้ความสำคัญกับหลักสูตรการศึกษา และให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ต่อการศึกษามีคุณภาพเพราะประเทศจะพัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องเกิดจากประชาชนในประเทศที่มีคุณภาพ ลดมาตรการพักการเรียนสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาและให้นักเรียนกลุ่มนี้กลับมาเห็นคุณค่าตนเองโดยริเริ่มกิจกรรมเพื่อสังคมสร้างคุณค่าความภาคภูมิใจให้นักเรียนเหล่านี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ศึกษามาตรการป้องกันปัญหาความรุนแรงในนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล จากการศึกษาพบว่าการที่นักเรียนอาชีวะศึกษาจะใช้ความรุนแรงในการเผชิญกับเหตุการณ์เฉพาะหน้านั้นนักเรียนอาชีวะจะต้องผ่านปัญหาหรือมีปมมาเป็นแรงผลักดันให้กระทำการใช้ความรุนแรงไม่ว่าจะเป็นจากครอบครัวที่เลี้ยงดูมาอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีที่พัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้นักเรียนอาชีวะในสังคมยุคปัจจุบันเป็นโรคสมาธิสั้น หงุดหงิดง่าย ความอดทนน้อย ประกอบกับประเทศไทยของเรามีกฎหมายที่ไม่เข้มงวดทำให้นักเรียนอาชีวะไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายที่กระทำผิดในการใช้ความรุนแรง รัฐจึงควรมีมาตรการและจัดกิจกรรมกับนักเรียนอาชีวะกลุ่มนี้โดยเริ่มต้นจากบังคับให้นักเรียนอาชีวะพัฒนาด้านจิตใจ ทำกิจกรรมจิตอาสาเพื่อให้นักเรียนเหล่านี้ได้เห็นคุณค่าในตนเอง มีมาตรการสลายกลุ่มรุ่นพี่เพื่อลดปริมาณความเสี่ยงในการเกิดเหตุ อีกทั้งรัฐก็ควรให้มีมาตรการ 1 ครู 1 โรงเรียนกับทุกโรงเรียนไม่เฉพาะแต่โรงเรียนอาชีวะศึกษา แต่นักเรียนในโรงเรียนอื่นทั่วประเทศควรได้รับความรู้ในการป้องกันตัวไปพร้อมกันด้วยและจัดกิจกรรมให้นักเรียนทุกโรงเรียนได้เข้าร่วมอบรมกับกิจกรรมในลักษณะนี้ เพื่อให้นักเรียนและประชาชนสามารถแก้ไขปัญหาได้เมื่อเจอสถานการณ์การใช้ความรุนแรง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ในแง่ของสถานศึกษาในระดับมัธยมตอนปลายควรมีมาตรการในการป้องกันการใช้ความรุนแรงไม่เพียงแต่ในโรงเรียนอาชีวศึกษาเท่านั้น โรงเรียนอื่นที่มีนักเรียนภายในโรงเรียนจำนวนมากก็เช่นเดียวกันเพราะจะช่วยลดปัญหาเมื่อเกิดกลุ่มนักเรียนใช้ความรุนแรงกัน นักเรียนทุกคนนั้นควรศึกษาวิธีป้องกันตัวเมื่อเกิดเหตุ และโรงเรียนควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีความรักและสามัคคีกันไม่ว่าจะในโรงเรียนเดียวกันหรือต่างโรงเรียนกันก็ตาม

2. รัฐบาล ควรริบหากิจกรรมและมาตรการมาให้ทุกครอบครัวได้ใช้ในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตเด็กที่เติบโตขึ้นมาให้มีประสิทธิภาพเช่น การจัดกิจกรรมเข้าวัดทำบุญ ฟังพระเทศน์ที่เป็นภาคบังคับเพื่ออบรมบ่มนิสัยไม่ใช่เพียงแต่เด็กเท่านั้น ผู้ปกครองก็ได้รับความรู้ไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตด้วย

บรรณานุกรม

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2543). **กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- เกียรติภูมิ วงศ์รจิต พัทธ์พัทธ์ บุษยามาลิก สุพัฒน์ สุขสว่าง ศิริลักษณ์ สว่างวงศ์สิน ขวัญจิตต์ นรากรพิจิตร และเชษฐพล ชัยชนะฉิมพลี. (2552). **การพัฒนาแบบประเมินความเสี่ยงต่อพฤติกรรมรุนแรงในนักเรียนอาชีวศึกษา**. นนทบุรี: โรงพยาบาลศรีธัญญา กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการอบรมและกระบวนการด้านจิตตปัญญาศึกษา. (2551). **การเจริญสติวิปัสสนา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม).
- งามพิศ สัตย์สรวง. (2558). **การวิจัยเชิงคุณภาพทางมานุษยวิทยา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2548). **กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: การปรับกระบวนการทัศนกระบวนการยุติธรรมไทย**. วิทยานิพนธ์ ป.ด. (สหวิทยาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ชลัท ประเทืองรัตนา. (2556). **แนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีปทุมวันกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตอุเทนถวาย**. **วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์**. 53(3): 151-173.
- นัทธี จิตสว่าง. (2543). **Restorative Justice: กระบวนการยุติธรรมแนวใหม่ เหยื่อและชุมชนมีส่วนร่วม**. **จตุสารทัศน์วิทยา**. 2(ตุลาคม 2543): 6-9.
- นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2553). **การสร้างและพัฒนารูปแบบการลดพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่นตามแนวทางพระพุทธศาสนา**. พระนครศรีอยุธยา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- ปฐมพร ธารวานิช. (2552). **การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้สำหรับคดีอาญาที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวง**. วิทยานิพนธ์ น.ม. (นิติศาสตร์). กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- ระพีพัฒน์ ศรีมาลา. (2547). **การใช้ความรุนแรงในนักเรียนมัธยมศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันทรเอม. (2522). **จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สรยุทธ จิโรภาส. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อการทะเลาะวิวาทของนักศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ น.ม. (นิติศาสตร์). กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- Howard Zehr. (2005). **Changing Lenses: A New Focus for Crime and Justice**. 3rd ed. Scottsdale: Herald Press.
- Johnson, D.W. & Johnson, F.P. (1975). **Joining Together: Group Theory and Group Skills**. New Jersey: Prentice-Hall.
- World Health Organization. (2015). **Preventing Youth Violence: An Overview of The Evidence**. Retrieved on April 10, 2019, from https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/youth/yv_infographic_small.pdf?ua=1&fbclid=IwAR2ROocJ4xkOvoQcsFrSi9QrHtuxbulasSvO5l3HoqLnrlRuYdY64fwwmaw